

OCHRONA DANYCH OSOBOWYCH W SZKOŁACH I PRZEDSZKOLACH

Aleksandra Pyka

DOBRE PRAKTYKI W OŚWIACIE

OCHRONA DANYCH OSOBOWYCH W SZKOŁACH I PRZEDSZKOLACH

Aleksandra Pyka

DOBRE PRAKTYKI W OŚWIACIE

Wolters Kluwer

WARSZAWA 2022

Stan prawny na 15 kwietnia 2022 r.

Wydawca serii
Elżbieta Piotrowska-Albin

Wydawca
Izabella Matecka

Redaktor prowadzący
Livia Śpiewak

Opracowanie redakcyjne
Cudzystów Dagmara Wachna

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujemy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2022

ISBN 978-83-8286-432-8

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 728 313 462
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	13
Wstęp	17
Rozdział I	
Zagadnienia ogólne dotyczące przetwarzania i ochrony danych osobowych w szkołach i przedszkolach	21
1. Uwagi wprowadzające	21
2. Podstawy prawne ochrony danych osobowych w publicznych szkołach i przedszkolach	23
2.1. Konstytucja RP	23
2.2. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679	26
2.3. Ustawa z 10.05.2018 r. o ochronie danych osobowych	28
2.4. Ustawa – Prawo oświatowe	29
2.5. Ustawa o systemie oświaty	30
2.6. Ustawa o finansowaniu zadań oświatowych	31
2.7. Ustawa o opiece zdrowotnej nad uczniami	31
2.8. Karta Nauczyciela	32
2.9. Akty wykonawcze	33
3. Podstawowe pojęcia	34
3.1. Dane osobowe w publicznej szkole i w publicznym przedszkolu	34
3.2. Przetwarzanie danych osobowych w publicznych szkołach i przedszkolach	40
3.3. Publiczna szkoła i przedszkole jako administrator	41
3.4. Powierzenie przetwarzania danych osobowych	54

3.5. Zbiór danych	69
4. Zasady ogólne ochrony danych	70
4.1. Zasada zgodności z prawem, rzetelności i przejrzystości	70
4.2. Zasada ograniczenia celu	72
4.3. Zasada minimalizacji danych	73
4.4. Zasada prawidłowości	75
4.5. Zasada ograniczenia przechowywania	75
4.6. Zasada integralności i poufności	77
4.7. Rozliczalność przestrzegania zasad	78
5. Podstawy dopuszczalności przetwarzania danych	78
5.1. Podstawy dopuszczalności przetwarzania danych „zwykłych”	78
5.1.1. Zgoda na przetwarzanie danych osobowych	78
5.1.2. Przetwarzanie w celu zawarcia i wykonania umowy	81
5.1.3. Wypełnienie obowiązku prawnego	82
5.1.4. Ochrona żywotnych interesów osoby fizycznej	83
5.1.5. Wykonanie zadania realizowanego w interesie publicznym lub w ramach sprawowania władzy publicznej powierzonej administratorowi	84
5.1.6. Prawnie uzasadniony interes administratora	84
5.2. Podstawy dopuszczalności przetwarzania szczególnych kategorii danych osobowych	86
5.3. Podstawy dopuszczalności przetwarzania danych osobowych dotyczących wyroków skazujących i czynów zabronionych	88

Rozdział II

Przyjmowanie kandydatów do publicznych przedszkoli oraz publicznych szkół	91
1. Uwagi wprowadzające	91
2. Kryteria naboru kandydatów	93
2.1. Wielodzietność rodziny kandydata	95
2.2. Kryterium niepełnosprawności	96
2.3. Samotne wychowywanie kandydata w rodzinie	101
2.4. Objęcie kandydata pieczęcią zastępczą	106

3. Kryteria określone przez organ prowadzący	110
4. Przyjmowanie do publicznych szkół	140
4.1. Przyjmowanie do klasy I publicznej szkoły podstawowej	140
4.2. Przyjmowanie do klas I publicznych szkół ponadpodstawowych.....	145
4.2.1. Przetwarzanie danych osobowych w celu przyjęcia do publicznego liceum ogólnokształcącego, technikum i branżowej szkoły I stopnia	145
4.2.2. Przetwarzanie danych osobowych w celu przyjęcia do publicznych branżowych szkół II stopnia	148
4.2.3. Przetwarzanie danych osobowych w celu przyjęcia do publicznych szkół policealnych.....	150
4.3. Przetwarzanie danych osobowych w celu przyjęcia do szkoły sportowej i mistrzostwa sportowego	150
4.4. Przetwarzanie danych osobowych w celu przyjęcia do innych oddziałów.....	151
5. Przetwarzanie danych osobowych przez komisję rekrutacyjną	152
6. Przetwarzanie danych osobowych w celu zapewnienia odpowiedniej formy kształcenia dziecku posiadającemu orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego	156
7. Przyjmowanie osób niebędących obywatelami polskimi do publicznych szkół i przedszkoli	158
8. Udostępnienie danych osobowych w formie listy kandydatów zakwalifikowanych i niezakwalifikowanych....	161
9. Przetwarzanie danych osobowych dziecka dotyczących stanu zdrowia, stosowanej diety i rozwoju psychofizycznego	165
10. Okres przechowywania danych osobowych	168
11. Powierzenie przetwarzania danych osobowych w procesie przyjmowania kandydatów do przedszkola, szkoły i oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej	172

Rozdział III

Ewidencjonowanie spełniania obowiązku wychowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki oraz ich realizacja

1. Uwagi wprowadzające	177
2. Podstawy prawne, realizacja i egzekwowanie obowiązku wychowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki	178
2.1. Realizacja, kontrolowanie i egzekwowanie spełniania obowiązku wychowania przedszkolnego w świetle ogólnego rozporządzenia o ochronie danych	179
2.2. Realizacja, kontrolowanie i egzekwowanie spełniania obowiązku szkolnego w świetle ogólnego rozporządzenia o ochronie danych	182
2.3. Realizacja, kontrolowanie i egzekwowanie spełniania obowiązku nauki w świetle ogólnego rozporządzenia o ochronie danych	185
3. Przetwarzanie danych osobowych w związku z prowadzeniem dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej	187
3.1. Dokumentacja przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej w publicznym przedszkolu	187
3.1.1. Przetwarzanie danych osobowych w dzienniku zajęć przedszkola	187
3.1.2. Pozyskiwanie danych osobowych z rejestru PESEL oraz z bazy danych SIO	188
3.1.3. Przetwarzanie danych osobowych w dziennikach innych zajęć	192
3.2. Prowadzenie dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej w publicznej szkole podstawowej	204
3.2.1. Prowadzenie księgi ewidencji dzieci podlegających obowiązkowi rocznego przygotowania przedszkolnego i obowiązkowi szkolnemu	204

3.2.2. Przetwarzanie danych osobowych w związku z prowadzeniem księgi uczniów oraz dziennika lekcyjnego	207
3.2.3. Prowadzenie dziennika lekcyjnego w postaci elektronicznej w świetle ogólnego rozporządzenia o ochronie danych.....	216
3.2.4. Przetwarzanie danych osobowych w celu zgłoszenia dziecka do świetlicy szkolnej oraz prowadzenia dziennika zajęć w świetlicy.....	223
4. Przetwarzanie danych osobowych w celu wydania legitymacji szkolnej i mLegitymacji szkolnej.....	235
5. Program profilaktyczno-wychowawczy	238
6. Filtrowanie Internetu w szkole	242
7. Realizowanie przez nauczycieli zajęć szkolnych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub innego sposobu kształcenia, w tym z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej	244

Rozdział IV

Przetwarzanie danych osobowych w związku

z zatrudnieniem	257
1. Uwagi wprowadzające	257
2. Prowadzenie postępowań rekrutacyjnych.....	258
2.1. Prowadzenie postępowania rekrutacyjnego na stanowisko nauczyciela.....	261
2.1.1. Zakres danych osobowych	261
2.1.2. Podstawa dopuszczalności przetwarzania danych osobowych	269
2.1.3. Okres przechowywania danych osobowych	271
3. Prowadzenie dokumentacji pracowniczej	274
4. Udostępnianie danych osobowych nauczycieli na podstawie ustawy o dostępie do informacji publicznej	284
4.1. Dane osobowe nauczycieli zawarte w arkuszu organizacji szkoły i przedszkola	284
4.2. Dane osobowe dotyczące wysokości wynagrodzenia nauczycieli	289

5. Przetwarzanie danych osobowych nauczycieli w celu przeprowadzenia analizy wydatków na wynagrodzenia przez organ prowadzący	293
6. Przetwarzanie danych osobowych w celu przyznawania świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych	295
7. Udostępnianie danych osobowych zakładowej organizacji związkowej	304
8. Udostępnianie danych osobowych pracowników szkoły Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych	308
9. Udostępnianie danych osobowych nauczycieli w celu zgłoszenia na badania przesiewowe na obecność SARS-CoV-2 oraz zgłoszenia na szczepienia ochronne przeciwko COVID-19	311
9.1 Badania przesiewowe nauczycieli na obecność SARS-CoV-2	311
9.2. Szczepienia ochronne nauczycieli przeciwko COVID-19	312
10. Przetwarzanie danych osobowych w związku z badaniem stanu trzeźwości pracownika	316
11. Przetwarzanie danych osobowych pracowników w związku z obowiązkiem zawarcia umowy o prowadzenie Pracowniczych Planów Kapitałowych	321

Rozdział V

Inne zagadnienia dotyczące przetwarzania danych osobowych w publicznych szkołach i przedszkolach	329
1. Uwagi wprowadzające	329
2. Przetwarzanie danych osobowych w celu wdrożenia monitoringu wizyjnego	330
3. Przetwarzanie danych osobowych w celu monitorowania karier absolwentów szkół ponadpodstawowych	339
4. Udostępnienie danych osobowych uczniów dla potrzeb realizacji badania PISA	343
5. Przetwarzanie danych osobowych przez publiczne szkoły i przedszkola w celu organizacji konkursów, olimpiad i turniejów	344

6. Przetwarzanie danych osobowych uczniów w celu organizacji uroczystości szkolnych	351
7. Przetwarzanie danych osobowych w związku z organizacją wycieczek szkolnych	353
8. Przetwarzanie danych biometrycznych w publicznej szkole i przedszkolu	355
Zakończenie	361
Streszczenie	371
Summary	375
Bibliografia	379
Wykaz aktów prawnych	401
Orzecznictwo	421

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- dyrektywa 95/46/WE – dyrektywa 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 24.10.1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych oraz swobodnego przepływu tych danych (Dz.Urz. WE L 281, s. 31, ze zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 15, s. 355, ze zm.) – uchylona
- k.c. – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2020 r. poz. 1740 ze zm.)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
- k.p. – ustawa z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2020 r. poz. 1320 ze zm.)
- k.p.a. – ustawa z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 735 ze zm.)
- ogólne rozporządzenie o ochronie danych – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.Urz. UE L 119, s. 1, ze sprost.)
- preambuła – preambuła do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE

pr. ośw.	– ustawa z 14.12.2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2021 r. poz. 1082 ze zm.)
p.w.u.p.o.	– ustawa z 14.12.2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 60 ze zm.)
p.z.p. z 2004 r.	– ustawa z 29.01.2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1843) – uchylona
p.z.p. z 2019 r.	– ustawa z 11.09.2019 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2021 r. poz. 1129 ze zm.)
r.d.p.	– rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 10.12.2018 r. w sprawie dokumentacji pracowniczej (Dz.U. poz. 2369)
r.d.p.n.	– rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 25.08.2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz.U. poz. 1646 ze zm.)
r.w.o.k.t.	– rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 25.05.2018 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki (Dz.U. poz. 1055)
u.d.i.p.	– ustawa z 6.09.2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2020 r. poz. 2176 ze zm.)
u.k.n.	– ustawa z 26.01.1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2021 r. poz. 1762)
u.o.d.o. z 1997 r.	– ustawa z 29.08.1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2016 r. poz. 922 ze zm.) – uchylona
u.o.d.o. z 2018 r.	– ustawa z 10.05.2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1781)
u.p.p.k.	– ustawa z 4.10.2018 r. o pracowniczych planach kapitałowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 1342 ze zm.)
u.r.z.s.	– ustawa z 27.08.1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2021 r. poz. 573 ze zm.)
u.s.i.o.	– ustawa z 15.04.2011 r. o systemie informacji oświatowej (Dz.U. z 2021 r. poz. 584 ze zm.)
u.s.o.	– ustawa z 7.09.1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2021 r. poz. 1915 ze zm.)
u.s.u.s.	– ustawa z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2021 r. poz. 423 ze zm.)

u.z.f.ś.s.	– ustawa z 4.03.1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz.U. z 2021 r. poz. 746 ze zm.)
u.z.n.u.	– ustawa z 21.02.2019 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z zapewnieniem stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.U. poz. 730)
u.z.p.o.	– ustawa z 25.02.2021 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 619)

Czasopisma i wydawnictwa promulgacyjne

IAP	– Informacja w Administracji Publicznej
MDP	– Monitor Dyrektora Przedszkola
MDS	– Monitor Dyrektora Szkoły
Mon. Prawn.	– Monitor Prawniczy
ONSAiWSA	– Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego i wojewódzkich sądów administracyjnych
OSNC	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNKW	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa
OSNP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych
OSP	– Orzecznictwo Sądów Polskich
OTK-A	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego; zbiór urzędowy, Seria A
PiZS	– Praca i Zabezpieczenie Społeczne
PPP	– Przegląd Prawa Publicznego
SP	– Służba Pracownicza
SPPiPS	– Studia z Zakresu Prawa Pracy i Polityki Społecznej

Inne

GIODO	–	Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych
KRUS	–	Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
NASK	–	Naukowa i Akademicka Sieć Komputerowa – Państwowy Instytut Badawczy
NSA	–	Naczelny Sąd Administracyjny
organ nadzorczy	–	Prezes UODO
PISA	–	Program Międzynarodowej Oceny Umiejętności Uczniów
PPK	–	Pracownicze Plany Kapitałowe
SA	–	Sąd Apelacyjny
SN	–	Sąd Najwyższy
TK	–	Trybunał Konstytucyjny
TS	–	Trybunał Sprawiedliwości
UODO	–	Urząd Ochrony Danych Osobowych

WSTĘP

Przedmiotem niniejszej publikacji jest ochrona danych osobowych w kontekście realizacji zadań szkoły i przedszkola. Problematyka ochrony danych osobowych wzbudziła powszechne zainteresowanie w związku z rozpoczęciem stosowania od 25.05.2018 r. rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)¹. Rozporządzenie to nałożyło nowe obowiązki na administratorów, ale stosowanie go w krajowym porządku prawnym wymagało wprowadzenia pewnych zmian, jak np. uchwalenie ustawy z 10.05.2018 r. o ochronie danych osobowych². Ten akt normatywny wprowadził z kolei zmiany m.in. w ustawie z 14.12.2016 r. – Prawo oświatowe³.

Problematyka ochrony danych osobowych w publicznych szkołach i przedszkolach jest przedmiotem regulacji w wielu aktach normatywnych. Stosunkowo często to właśnie konieczność wypełnienia obowiązku prawnego ciążącego na publicznej szkole i przedszkolu, jako administratorach stanowi przesłankę legalizującą przetwarzanie danych osobowych. Przetwarzania danych osobowych w publicznych szkołach i przedszkolach wymagają m.in. takie działania, jak realizacja zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, zatrudnianie nauczycieli bądź innych pracowników, a także organizacja staży, praktyk i wolonta-

¹ Dz.Urz. UE L 119, s. 1, ze sprost.

² Dz.U. z 2019 r. poz. 1781.

³ Dz.U. z 2021 r. poz. 1082 ze zm.

riatu. Wskazane jednostki systemu oświaty realizują wiele celów, z czym wiąże się przetwarzanie zarówno danych zwykłych, jak i szczególnych kategorii danych osobowych oraz danych dotyczących wyroków skazujących i czynów zabronionych.

Autorka niniejszej publikacji stawia tezę, że regulacje prawne z zakresu prawa oświatowego nie zapewniają wystarczającej ochrony danych osobowych w publicznych szkołach i przedszkolach, dlatego powinny one zostać zmienione i dostosowane do wymogów określonych w ogólnym rozporządzeniu o ochronie danych. W celu udowodnienia tej tezy przeprowadzono analizę przepisów z zakresu ochrony danych osobowych w szkołach i przedszkolach oraz ocenę zgodności przepisów krajowych z wymogami określonymi w przepisach unijnych. W kolejnym kroku wskazano kwestie budzące wątpliwości i rodzące się problemy praktyczne. Rozważania kończą wnioski podsumowujące dokonane analizy i prezentacja postulatów (w tym *de lege ferenda*) dotyczących omawianej problematyki.

Celem publikacji jest zatem w szczególności przeanalizowanie, czy przepisy dotyczące sektora oświaty są zgodne z regulacjami z zakresu ochrony danych osobowych oraz wskazanie propozycji zmian w zakresie dostosowania krajowych rozwiązań do regulacji unijnej. Omówiono także problemy związane z interpretowaniem przepisów ogólnego rozporządzenia o ochronie danych w zakresie praktycznego stosowania tych przepisów w sektorze oświaty. Ocenie poddano w głównej mierze przepisy Prawa oświatowego, ustawy z 26.01.1982 r. – Karta Nauczyciela⁴ oraz aktów wykonawczych do tych ustaw. W treści publikacji zawarte zostaną odniesienia do przepisów ustawy z 14.12.2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe⁵, ustawy z 7.09.1991 r. o systemie oświaty⁶ oraz ustawy z 27.10.2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych⁷. Obszerne omówienie wymagać będą również pozostałe akty normatywne, które dotyczą zadań realizowanych przez szkoły i przedszkola.

⁴ Dz.U. z 2021 r. poz. 1762.

⁵ Dz.U. z 2017 r. poz. 60 ze zm.

⁶ Dz.U. z 2021 r. poz. 1915 ze zm.

⁷ Dz.U. z 2021 r. poz. 1930 ze zm.

Jak dotychczas problematyka przetwarzania danych osobowych w szkołach i przedszkolach była podejmowana przeważnie w opracowaniach o charakterze poradnikowym. Elementem nowatorskim niniejszej publikacji jest przedstawienie w ujęciu teoretycznoprawnym problematyki stosowania ogólnego rozporządzenia o ochronie danych przez szkoły i przedszkola, a także prezentacja postulatów zmian przepisów prawa w ustawodawstwie krajowym w związku ze stosowaniem tego rozporządzenia. Podjęcie tematu prawnej ochrony danych osobowych w szkołach i przedszkolach wiąże się z analizą stosunkowo obszernego zagadnienia, stąd też zasadne było jego ograniczenie wyłącznie do szkół i przedszkoli publicznych. Z tych samych względów nie omówiono w sposób wyczerpujący zagadnień ochrony danych osobowych w świetle ustawy z 15.04.2011 r. o systemie informacji oświatowej⁸.

W publikacji uwzględniony został stan prawny na dzień 15.04.2022 r.

⁸ Dz.U. z 2021 r. poz. 584 ze zm.

Rozdział I

ZAGADNIENIA OGÓLNE DOTYCZĄCE PRZETWARZANIA I OCHRONY DANYCH OSOBOWYCH W SZKOŁACH I PRZEDSZKOLACH

1. Uwagi wprowadzające

Problematyka przetwarzania danych osobowych przez publiczne szkoły i przedszkola jest rozległa i odnosi się m.in. do kwestii prowadzenia postępowań rekrutacyjnych, zgłaszania dzieci do klas I publicznych szkół podstawowych czy też prowadzenia dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej. Większość operacji przetwarzania danych osobowych jest dokonywana w związku z realizacją zadań wynikających z przepisów prawa. Rozległość i złożoność regulacji prawnych sprawia, że konieczne było zawężenie zakresu przedmiotowego niniejszych rozważań i ograniczenie go do aktów normatywnych ściśle związanych z zakresem wyznaczonym tytułem książki. Niektóre zagadnienia szczegółowe, będące przedmiotem odrębnej regulacji, nie zostaną poddane dogłębnym analizom, gdyż ich zakres wykracza poza ramy niniejszej publikacji. Przykładem takiej regulacji jest ustawa o systemie informacji oświatowej. Z całą pewnością można stwierdzić, że analiza przepisów tej ustawy mogłaby stanowić przedmiot odrębnej publikacji. W tym rozdziale omówione zostaną pojęcia kluczowe dla materii ochrony danych osobowych, jak również zasady ogólne dotyczące przetwarzania danych osobowych oraz podstawy dopuszczalności

przetwarzania danych osobowych. Na początku wskazano akty normatywne zawierające podstawy prawne ochrony danych osobowych w publicznych szkołach i przedszkolach, przy czym omówiono jedynie najistotniejsze spośród bardzo wielu.

Jednocześnie warto wspomnieć, że 4.05.2019 r. weszła w życie ustawa z 21.02.2019 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z zapewnieniem stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)¹. Wskazany akt normatywny wprowadził wiele zmian w polskim porządku prawnym². Zmiany objęły m.in. Kartę Nauczyciela, ustawę o systemie oświaty czy też Prawo oświatowe. Ustawa zmieniająca wprowadziła do ustawy o systemie oświaty przepis art. 13b w brzmieniu:

„1. Inne formy wychowania przedszkolnego, szkoły, placówki, organy prowadzące szkoły lub placówki, organy sprawujące nadzór pedagogiczny oraz inne podmioty realizujące zadania i obowiązki określone w ustawie przetwarzają dane osobowe w zakresie niezbędnym dla realizacji zadań i obowiązków wynikających z tych przepisów. 2. Nauczyciele oraz inne osoby pełniące funkcje lub wykonujące pracę w podmiotach, o których mowa w ust. 1, są obowiązani do zachowania w poufności informacji uzyskanych w związku z pełnioną funkcją lub wykonywa-

¹ Dz.U. poz. 730.

² Jak wskazano w treści uzasadnienia do rządowego projektu ustawy zmieniającej: „Od dnia 25.05.2018 r. zastosowanie ma rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1, ze zm.), zwane dalej «RODO». Tym samym, począwszy od tej daty, polski porządek prawny musi zapewniać skuteczne stosowanie przepisów RODO. W tym celu konieczne stało się, poza uchwaleniem nowej ustawy z 10.05.2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. poz. 1000 i 1669), także dokonanie licznych zmian w innych ustawach”. Rządowy projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku z zapewnieniem stosowania rozporządzenia 2016/679, druk Sejmu VIII kadencji nr 3050, <https://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/druk.xsp?nr=3050> (dostęp: 3.04.2021 r.).

ną pracą, dotyczących zdrowia, potrzeb rozwojowych i edukacyjnych, możliwości psychofizycznych, seksualności, orientacji seksualnej, pochodzenia rasowego lub etnicznego, poglądów politycznych, przekonań religijnych lub światopoglądowych uczniów. 3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się: 1) w przypadku zagrożenia zdrowia ucznia; 2) jeżeli uczeń, a w przypadku ucznia niepełnoletniego jego rodzic, wyrazi zgodę na ujawnienie określonych informacji; 3) w przypadku gdy przewidują to przepisy szczególne”.

Przepis o tożsamym brzmieniu – art. 30a – został z kolei wprowadzony do Prawa oświatowego. W Karcie Nauczyciela dodano jedynie do art. 85w ust. 4 w brzmieniu: „Administratorem danych zgromadzonych w rejestrze jest minister właściwy do spraw oświaty i wychowania”. Z perspektywy jednostek systemu oświaty (*stricte* publicznych szkół i przedszkoli), realizujących wiele zadań wymagających przetwarzania danych osobowych, zaproponowane i przyjęte przez prawodawcę przepisy zmieniające należy uznać za niewystarczające.

2. Podstawy prawne ochrony danych osobowych w publicznych szkołach i przedszkolach

2.1. Konstytucja RP

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r.³ zawiera przepisy art. 47 i 51, które odnoszą się do materii ochrony danych osobowych⁴. Jak słusznie wskazuje się w piśmiennictwie: „Ochrona danych osobowych jest zakotwiczona w przepisach obecnie obowiązującej w Polsce Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (...). Trzeba jednak zaznaczyć, że zakres konstytucyjnego unormowania nie rozciąga się na wszelkie przejawy zbierania i przetwarzania danych osobowych.

³ Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.

⁴ Zob. szerzej: R. Owerczuk, *Ochrona danych osobowych na gruncie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, „Czas Informacji” 2012/4, s. 92–96.

Ustawodawca skupia uwagę na ochronie najważniejszych interesów obywatelskich”⁵. Jak stanowi bowiem art. 51 ust. 1 Konstytucji RP: „Nikt nie może być obowiązany inaczej niż na podstawie ustawy do ujawniania informacji dotyczących jego osoby”⁶.

Pojęcie informacji dotyczących jego osoby jest znaczeniowo zbliżone do pojęcia danych osobowych. Z treści art. 51 ust. 1 Konstytucji RP wynika, że obowiązek ujawnienia informacji o charakterze osobowym może mieć miejsce wówczas, gdy tak stanowią przepisy ustawy. W świetle ogólnego rozporządzenia o ochronie danych podmiot ustalający cele i sposoby przetwarzania danych osobowych (tj. administrator) może gromadzić dane osobowe nie tylko na podstawie regulacji prawnych będących ustawami, niemniej zagadnienie to będzie przedmiotem szczegółowych analiz w dalszej części publikacji. Artykuł 51 ust. 1 Konstytucji RP statuuje prawo do autonomii informacyjnej jednostki⁷. Na gruncie tego przepisu wydano wiele orzeczeń odnoszących się do zagadnienia samostanowienia informacyjnego jednostki⁸. Artykuł 51 ust. 2 Konstytucji RP stanowi, że: „Władze publiczne nie mogą pozyskiwać, gromadzić i udostępniać innych informacji o obywatelach niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym”. Jak wskazuje się w piśmiennictwie: „Informacje o obywatelach, które są niezbędne w demokratycznym państwie prawnym, mogą być zatem przetwarzane przez władze publiczne. Informacjami niezbędnymi w rozumieniu art. 51 ust. 2 są te, których posiadanie przez

⁵ Zob. J. Barta, P. Fajgielski, R. Markiewicz, *Ochrona danych osobowych. Komentarz*, Warszawa 2015, s. 90.

⁶ Zob. szerzej: M. Zubik, *Podmioty konstytucyjnych wolności, praw i obowiązków*, „Przegląd Legislacyjny” 2007/2, s. 26–43.

⁷ Zagadnienie to nie będzie jednak szerzej omówione w niniejszej pracy. Więcej na temat autonomii informacyjnej jednostki w dorobku orzecznictwym Trybunału Konstytucyjnego m.in. K. Grzybowski, *Autonomia informacyjna jednostki a zgoda na przetwarzanie przez pracodawcę danych osobowych*, „Przegląd Sejmowy” 2020/6, s. 50–53; P. Litwiński, *Zasada autonomii informacyjnej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego a stosowanie przepisów o ochronie danych osobowych* [w:] *Ochrona danych osobowych w Polsce z perspektywy dziesięciolecia*, red. P. Fajgielski, Lublin 2008.

⁸ Zob. wyrok TK z 19.02.2002 r., U 3/01, OTK-A 2002/1, poz. 3; wyrok SN z 17.04.2007 r., I UK 324/06, „Monitor Prawa Pracy” 2007/12, poz. 654; wyrok SN z 5.08.2008 r., I PK 37/08, OSNP 2010/1–2, poz. 4; wyrok SN z 8.11.2012 r., I CSK 190/12, OSNC 2013/5/67; wyrok NSA z 4.04.2013 r., I OSK 897/12, LEX nr 1336422.

organ warunkuje możliwość realizacji przyznanych mu kompetencji. Są to więc informacje niezbędne dla organu i pozyskiwane w granicach jego kompetencji⁹. Zgodnie z art. 51 ust. 2 Konstytucji RP adresatami zakazu pozyskiwania, gromadzenia i udostępniania informacji o obywatelach innych niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym są wyłącznie władze publiczne¹⁰. Przepis ten nie odnosi się do pozyskiwania, gromadzenia i udostępniania informacji o obywatelach przez podmioty prywatne, a jego treść stanowi o uprawnieniu władz publicznych w zakresie pozyskiwania, gromadzenia i udostępniania informacji niezbędnych w demokratycznym państwie prawnym, co w świetle przepisów dotyczących materii ochrony danych osobowych odnosi się jedynie do wybranych czynności przetwarzania danych osobowych. Konstytucja RP statuuje prawo dostępu każdego (a zatem nie tylko obywateli) do dotyczących go urzędowych dokumentów i zbiorów danych, przy czym ograniczenie tego prawa może określić ustawa (art. 51 ust. 3 Konstytucji RP). Jednocześnie ustawa zasadnicza gwarantuje każdej jednostce prawo do żądania sprostowania oraz usunięcia informacji nieprawdziwych, niepełnych lub zebranych w sposób sprzeczny z ustawą (art. 51 ust. 4 Konstytucji RP). W świetle przepisów art. 51 ust. 3 i art. 51 ust. 4 Konstytucji RP można doszukiwać się pewnych korelacji z prawem dostępu do danych osobowych statuowanym w art. 15 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych oraz z prawem do sprostowania danych, o którym mowa w art. 16 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych¹¹.

W literaturze przedmiotu wskazano, że: „W zakresie prawa do ochrony danych osobowych sam obowiązek ochrony – choć bardzo wyeksponowany w tradycyjnej nazwie tego prawa – nie został wprost wyrażony w art. 51 Konstytucji. Należy jednak pamiętać o ścisłym związku między prawem do ochrony danych osobowych a prawem do prywatności. To pierwsze, choć obecnie ma status odrębnego prawa konstytucyjnego,

⁹ Zob. M. Florczak-Wątor [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. P. Tuleja, Warszawa 2019, s. 51.

¹⁰ Szerzej: P. Sarnecki [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. II, red. L. Garlicki, M. Zubik, Warszawa 2016.

¹¹ Szerzej: M. Czerniawski, *Aktualny i projektowany zakres terytorialny unijnych przepisów o ochronie danych osobowych*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2015/5, s. 4–9.

jest przecież swego rodzaju refleksem szeroko rozumianego prawa do prywatności”¹².

Zgodnie z art. 70 Konstytucji RP: „Każdy ma prawo do nauki. Nauka do 18 roku życia jest obowiązkowa. Sposób wykonywania obowiązku szkolnego określa ustawa”. Wskazany przepis statuuje prawo do nauki, przy czym jednocześnie stanowi o obowiązku nauki do 18. roku życia. Spełnianie obowiązku szkolnego jest kontrolowane przez dyrektorów publicznych szkół podstawowych. Wykonanie zadania w postaci kontrolowania spełniania obowiązku szkolnego nie jest możliwe bez przetwarzania danych osobowych. Czynienie zadość obowiązkowi szkolnemu poprzez uczestniczenie w zajęciach szkolnych w zakresie i w czasie przewidzianych przepisami prawa również wiąże się z koniecznością przetwarzania danych osobowych.

2.2. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679

Dnia 25.05.2018 r. rozpoczęto stosowanie ogólnego rozporządzenia o ochronie danych, które weszło w życie 24.05.2016 r.¹³ Reforma prawa

¹² Zob. D. Blonski, M. Florczak-Wątor, *Problem horyzontalnej skuteczności prawa do ochrony danych osobowych w świetle przepisów konstytucyjnych Polski i Szwajcarii*, „Przegląd Sejmowy” 2015/1, s. 95. Szerzej: K. Łakomiec, *Konstytucyjna ochrona prywatności. Dane dotyczące zdrowia*, Warszawa 2020.

¹³ Zob. szerzej: A. Dmochowska, M. Zadrozny, *Unijna reforma ochrony danych osobowych – analiza zmian*, Warszawa 2016; *Reforma ochrony danych osobowych. Cel, narzędzia, skutki*, red. J. Taczkowska-Olszewska, A. Brzostek, M. Nowikowska, Poznań 2018; M. Krzysztofek, *Ochrona danych osobowych w Unii Europejskiej po reformie. Komentarz do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679*, Warszawa 2016; M. Krzysztofek, *GDPR: General Data Protection Regulation (EU) 2016/679. Post-Reform Personal Data Protection in the European Union*, Kluwer Law International B.V. 2018; D.J. Solove, P.M. Schwartz, *EU Data Protection and the GDPR*, Wolters Kluwer 2020; L. Feiler, N. Forgó, M. Weigl, *The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Commentary*, Globe Law And Business 2018; S. Biernat, *Nowe prawo unijne o ochronie danych osobowych*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2017/5, s. 1; M. Siwicki, *Ochrona osób fizycznych w związku z przetwarzaniem i swobodnym przepływem danych osobowych (uwagi w związku z projektem rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady)*, „Państwo

ochrony danych osobowych na szczeblu unijnym nie powinna być nazywana rewolucją, lecz swego rodzaju ewolucją norm prawnych, wymaganą przez dynamiczny rozwój technologiczny¹⁴. Prawodawca w motywie 6 preambuły ogólnego rozporządzenia o ochronie danych wskazał: „Szybki postęp techniczny i globalizacja przyniosły nowe wyzwania w dziedzinie ochrony danych osobowych. Skala zbierania i wymiany danych osobowych znacząco wzrosła. Dzięki technologii zarówno przedsiębiorstwa prywatne, jak i organy publiczne mogą na niespotykaną dotąd skalę wykorzystywać dane osobowe w swojej działalności. Osoby fizyczne coraz częściej udostępniają informacje osobowe publicznie i globalnie. Technologia zmieniła gospodarkę i życie społeczne i powinna nadal ułatwiać swobodny przepływ danych osobowych w Unii oraz ich przekazywanie do państw trzecich i organizacji międzynarodowych, równocześnie zaś powinna zapewniać wysoki stopień ochrony danych osobowych”.

Ogólne rozporządzenie o ochronie danych istotnie wprowadza nowe rozwiązania (m.in. obowiązek zgłaszania naruszeń ochrony danych osobowych, obowiązek prowadzenia rejestru czynności przetwarzania oraz rejestru wszystkich kategorii czynności czy też możliwość nakładania administracyjnych kar pieniężnych przez organ nadzorczy), niemniej w znacznej mierze nawiązuje do unormowań prawnych zawartych w dyrektywie 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 24.10.1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych oraz swobodnego przepływu tych danych¹⁵. Omawiane roz-

i Prawo” 2016/3, s. 68–86; D. Wociór, *Ochrona danych osobowych i informacji niejawnych z uwzględnieniem ogólnego rozporządzenia unijnego*, Warszawa 2016.

¹⁴ Jak słusznie wskazuje się w piśmiennictwie, „określenie przeprowadzonej reformy jako «rewolucji» w ochronie danych wydaje się przesadne, należy raczej uznać, że mamy do czynienia z podejściem ewolucyjnym, zmierzającym do zapewnienia spójności regulacji w całej UE, w celu poprawy skuteczności ochrony danych osobowych oraz uwzględnienia postępu technicznego”, P. Fajgielski, *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 82. Szerzej: E. Bielać-Jomaa, *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Rewolucja w ochronie danych?*, Mon. Prawn. 2017/20, dodatek, s. 3–6.

¹⁵ Dz.Urz. WE L 281, s. 31, ze zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 15, s. 355, ze zm.); określana też jako dyrektywa o ochronie danych osobowych (obecnie uchylona).

porządzenie jest aktem normatywnym, który nie wymagał implementacji do polskiego porządku prawnego, lecz jest stosowany bezpośrednio od 25.05.2018 r. Do dnia rozpoczęcia stosowania tego rozporządzenia w polskim porządku prawnym obowiązywała ustawa z 29.08.1997 r. o ochronie danych osobowych¹⁶, która przez przeszło dwadzieścia lat regulowała zagadnienia kluczowe dla materii ochrony danych osobowych. Na gruncie tej ustawy powstał bogaty dorobek orzecznicy oraz zaprezentowano wiele interesujących poglądów doktrynalnych, które w pewnej mierze uznać należy za aktualne.

2.3. Ustawa z 10.05.2018 r. o ochronie danych osobowych

Obecnie w polskim porządku prawnym obowiązuje ustawa z 10.05.2018 r. o ochronie danych osobowych, którą stosuje się do ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w zakresie określonym w art. 2 i 3 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych (tj. z uwzględnieniem materialnego i terytorialnego zakresu stosowania ogólnego rozporządzenia o ochronie danych)¹⁷. Ustawa z 2018 r. określa: 1) podmioty publiczne obowiązane do wyznaczenia inspektora ochrony danych oraz tryb zawiadamiania o jego wyznaczeniu; 2) warunki i tryb akredytacji podmiotu uprawnionego do certyfikacji w zakresie ochrony danych osobowych, akredytowanego przez Polskie Centrum Akredytacji, podmiotu monitorującego kodeks postępowania oraz certyfikacji; 3) tryb zatwierdzenia kodeksu postępowania; 4) organ właściwy w sprawie ochrony danych osobowych; 5) postępowanie w sprawie naruszenia przepisów o ochronie danych osobowych; 6) tryb europejskiej współpracy administracyjnej; 7) kontrolę przestrzegania przepisów o ochronie danych osobowych; 8) odpowiedzialność cywilną za naruszenie przepisów o ochronie danych osobowych i postępowanie przed sądem; 9) odpowiedzialność karną i administracyjne kary pieniężne za naruszenie przepisów o ochronie danych osobowych (art. 1 ust. 2). W świetle powyższego należy podkreślić, iż zakres regulacji ustawy

¹⁶ Dz.U. z 2016 r. poz. 922 ze zm.

¹⁷ Zob. art. 1 ust. 1 u.o.d.o. z 2018 r.

z 2018 r. w większości różni się od zakresu poprzednio obowiązującej ustawy z 1997 r.¹⁸ Myląca jest w tym przypadku zbieżność nazw obu aktów normatywnych.

Ustawa z 2018 r. określa podmioty publiczne obowiązane do wyznaczenia inspektora ochrony danych. Zgodnie z art. 8 u.o.d.o. z 2018 r. administrator i podmiot przetwarzający są obowiązani do wyznaczenia inspektora ochrony danych w przypadkach i na zasadach określonych w art. 37 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych. Przez organy i podmioty publiczne obowiązane do wyznaczenia inspektora ochrony danych, o których mowa w art. 37 ust. 1 lit. a tego rozporządzenia, rozumie się m.in. jednostki sektora finansów publicznych (art. 9 pkt 1 u.o.d.o. z 2018 r.). Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych: „Przedszkola, szkoły i placówki zakładane i prowadzone przez ministrów i jednostki samorządu terytorialnego są jednostkami budżetowymi”. W świetle powyższego publiczne szkoły i przedszkola są zobowiązane wyznaczyć inspektora ochrony danych¹⁹.

2.4. Ustawa – Prawo oświatowe

Kluczowym z perspektywy publicznych szkół i przedszkoli aktem normatywnym jest Prawo oświatowe, które reguluje zakres zadań spoczywających m.in. na wspomnianych wyżej jednostkach systemu oświaty. Prawodawca uregulował tam m.in. kwestie dotyczące spełniania obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego w przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej lub w innej formie wychowania przedszkolnego; spełniania obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, a także kontrolowania i egzekwowania przez określone podmioty realizacji tych obowiązków; wprowadzenie szczególnego nadzoru nad pomieszczeniami szkoły lub terenem wokół szkoły w postaci środków

¹⁸ Szerzej: G. Karp, *Zakres przedmiotowy ustawy o ochronie danych osobowych*, „Państwo i Prawo” 2009/9, s. 92–101.

¹⁹ Szerzej: Wytyczne Grupy Roboczej Art. 29 dotyczące inspektorów ochrony danych (‘DPO’), przyjęte 13.12.2016 r., ostatnio zmienione 5.04.2017 r., WP 243 rev. 01.

technicznych umożliwiających rejestrację obrazu (monitoring); prowadzenie obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych; określanie szczegółowej organizacji nauczania, wychowania i opieki w arkuszu organizacji; organizowanie kształcenia specjalnego i indywidualnego nauczania czy też przyjmowanie do publicznych przedszkoli, publicznych innych form wychowania przedszkolnego oraz publicznych szkół.

Znaczna i istotna część zadań realizowanych przez publiczne szkoły i przedszkola znajduje podstawę w przepisach Prawa oświatowego oraz aktów wykonawczych do tej ustawy. I choć w samej ustawie nie posłużono się pojęciem administratora, a określenia takie jak „przetwarzanie” czy „dane osobowe” są używane stosunkowo rzadko (zob. art. 30a ust. 1, art. 44a ust. 1, 7, 10 i 16, art. 55 ust. 9, art. 68 ust. 1 pkt 12, art. 108a ust. 4 pr. ośw.), to jednak ten akt normatywny wskazywany będzie dosyć często jako regulacja prawna nakładająca na publiczną szkołę i przedszkole obowiązki, których wypełnienie będzie się wiązać z koniecznością przetwarzania danych osobowych. Prawodawca uchwalił również ustawę z 14.12.2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe, niemniej nie dotyczy ona materii ochrony danych osobowych. Warto jednocześnie nadmienić, że regulacje znajdujące się w Prawie oświatowym były uprzednio zawarte w ustawie o systemie oświaty, która obowiązuje w ograniczonym zakresie, stanowiąc jednak o kwestiach istotnych z perspektywy ogólnego rozporządzenia o ochronie danych, o czym będzie mowa poniżej.

2.5. Ustawa o systemie oświaty

Ustawa o systemie oświaty jest aktem normatywnym, w którym zakres regulacji został znacząco ograniczony. Znaczna część materii dotychczas regulowanej w tej ustawie została unormowana w Prawie oświatowym oraz w ustawie o finansowaniu zadań oświatowych. Zakres regulacji ustawy o systemie oświaty obejmuje m.in. zagadnienia: organizowania w publicznych szkołach i przedszkolach nauki religii; oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów w szkołach publicznych; przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty, egzaminu maturalnego i egzaminu zawodowego, a także udzielania pomocy materialnej uczniom. Publiczne

szkoły i przedszkola będą przetwarzać dane osobowe w związku z realizacją zadań wynikających z ustawy o systemie oświaty, przy czym warto dodać, że na gruncie tego aktu normatywnego również pojawiają się zagadnienia problematyczne (m.in. kwestia ujawniania rodzicom ocen uczniów pełnoletnich).

2.6. Ustawa o finansowaniu zadań oświatowych

Kolejnym aktem normatywnym, o którym należy wspomnieć, jest ustawa o finansowaniu zadań oświatowych określająca zasady finansowania zadań oświatowych. Jak wynika z uzasadnienia projektu tej ustawy: „Problemy w zakresie funkcjonującego systemu finansowania zadań oświatowych, ukształtowanego około 20 lat temu, zgłaszane są od wielu lat przez różne podmioty realizujące zadania oświatowe, w tym przez jednostki samorządu terytorialnego i inne podmioty prowadzące szkoły i placówki oświatowe oraz regionalne izby obrachunkowe. Część zgłaszanych problemów dotyczy niejasnych lub budzących wątpliwości interpretacyjne przepisów systemu finansowania oświaty oraz dosyć wysokiego stopnia skomplikowania niektórych rozwiązań (np. dotacja na zapewnienie darmowych podręczników, obliczanie dotacji dla szkół danego typu i rodzaju). Wszystkie te problemy powodują potrzebę zrewizowania obecnego systemu finansowania zadań oświatowych i stworzenia spójnego zbioru przepisów w tym zakresie, który zostałby ujęty w jednym, nowym akcie prawnym”²⁰. W niniejszej publikacji jedynie incydentalnie poruszone zostaną zagadnienia dotyczące przetwarzania danych osobowych na podstawie tej ustawy.

2.7. Ustawa o opiece zdrowotnej nad uczniami

W związku z realizowaniem opieki zdrowotnej nad uczniami w szkole, obejmującej profilaktyczną opiekę zdrowotną, promocję zdrowia oraz

²⁰ Rządowy projekt ustawy o finansowaniu zadań oświatowych, druk Sejmu VIII kadencji nr 1837, <https://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/druk.xsp?nr=1837> (dostęp: 3.04.2021 r.), uzasadnienie, s. 1.

opiekę stomatologiczną na podstawie ustawy z 12.04.2019 r. o opiece zdrowotnej nad uczniami²¹, publiczne szkoły i przedszkola udostępniają dane osobowe podmiotom sprawującym tę opiekę nad uczniami jako odrębnym administratorom. Problematyka ochrony danych osobowych nie będzie jednak szerzej omówiona w oparciu o przepisy tej ustawy, gdyż w znacznej mierze podmiotami obowiązzanymi do realizowania zadań, których wykonanie skutkuje przetwarzaniem danych osobowych, są podmioty sprawujące opiekę zdrowotną nad uczniami, a nie publiczne szkoły i przedszkola.

2.8. Karta Nauczyciela

Publiczne szkoły i przedszkola przetwarzają dane osobowe m.in. w związku z zatrudnieniem w tych jednostkach systemu oświaty nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych, którzy podlegają Karcie Nauczyciela. W niniejszej publikacji – z racji ograniczeń objętościowych – zaprezentowane zostaną jedynie kluczowe zagadnienia dotyczące materii ochrony danych osobowych nauczycieli. Karta Nauczyciela reguluje m.in. kwalifikacje wymagane od nauczyciela; zagadnienia dotyczące awansu zawodowego nauczycieli; kwestie odnoszące się do nawiązania, zmiany i rozwiązania stosunku pracy czy też odpowiedzialność dyscyplinarną nauczycieli. Ustawę tę należy zaliczyć do pragmatyków zawodowych, co nie pozostaje bez znaczenia dla stosowania przepisów ustawy z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy²². Dla publicznych szkół i przedszkoli Karta Nauczyciela będzie jednym z aktów normatywnych, na podstawie przepisów którego podmioty te będą przetwarzać dane osobowe (w tym dane dotyczące wyroków skazujących i czynów zabronionych).

²¹ Dz.U. poz. 1078.

²² Dz.U. z 2020 r. poz. 1320 ze zm.

2.9. Akty wykonawcze

Znaczna część operacji przetwarzania danych osobowych dokonywanych przez szkoły znajduje oparcie w aktach normatywnych rangi niższej aniżeli ustawa. Do aktów wykonawczych szczególnie istotnych dla publicznych szkół i przedszkoli, na podstawie których jednostki systemu oświaty będą przetwarzać dane osobowe, zaliczymy m.in.: rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 25.08.2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji²³; rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 28.02.2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli²⁴; rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 25.05.2018 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki²⁵; rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 9.08.2017 r. w sprawie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dzieci i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży²⁶; rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 9.08.2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach²⁷. W związku ze znaczną liczbą aktów wykonawczych wskazano powyżej jedynie przykładowe regulacje prawne.

²³ Dz.U. poz. 1646 ze zm.

²⁴ Dz.U. poz. 502 ze zm.

²⁵ Dz.U. poz. 1055.

²⁶ Dz.U. poz. 1616 ze zm.

²⁷ Dz.U. z 2020 r. poz. 1280.

3. Podstawowe pojęcia

3.1. Dane osobowe w publicznej szkole i w publicznym przedszkolu

Ogólne rozporządzenie o ochronie danych w art. 4 pkt 1 zawiera legalną definicję danych osobowych²⁸. Pojęcie to oznacza „wszelkie informacje o zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osobie fizycznej”. Osobą możliwą do zidentyfikowania w świetle rozporządzenia jest osoba fizyczna, którą można bezpośrednio lub pośrednio zidentyfikować, w szczególności na podstawie identyfikatora takiego jak imię i nazwisko, numer identyfikacyjny, dane o lokalizacji, identyfikator internetowy lub jeden bądź kilka szczególnych czynników określających fizyczną, fizjologiczną, genetyczną, psychiczną, ekonomiczną, kulturową lub społeczną tożsamość osoby fizycznej. Pojęcie danych osobowych jest kluczowym określeniem w prawnym systemie ochrony danych osobowych²⁹. Dane osobowe, a więc informacje umożliwiające identyfikację osoby fizycznej, odnoszą się wyłącznie do osób żyjących. Zgodnie z motywem 27 preambuły ogólnego rozporządzenia o ochronie danych rozporządzenie nie ma zastosowania do osób zmarłych.

W art. 4 pkt 1 rozporządzenia prawodawca zawarł katalog rodzajów informacji umożliwiających identyfikację osoby fizycznej (katalog otwarty). Oznacza to, że wyodrębnienie niektórych danych wprost w definicji legalnej nie stanowi o wyłączeniu z katalogu danych osobowych innych informacji, które umożliwią identyfikację osoby fizycznej.

Publiczne szkoły i przedszkola przetwarzają zarówno dane zwykłe, dane należące do szczególnych kategorii, jak i dane dotyczące wyroków skazujących i czynów zabronionych. Do danych zwykłych przetwarzanych w publicznej szkole i przedszkolu należy zaliczyć m.in.: imię, nazwisko,

²⁸ Szerzej: P. Litwiński, *Pojęcie danych osobowych w ogólnym rozporządzeniu o ochronie danych osobowych. Glosa do wyroku TS z 19.10.2016 r., C-582/14, „Europejski Przegląd Sądowy”* 2017/5, s. 49–54.

²⁹ Szerzej: P. Litwiński, *Pojęcie danych osobowych w rozporządzeniu ogólnym o ochronie danych osobowych*, IAP 2016/3, s. 21–26.

datę urodzenia, miejsce urodzenia, numer PESEL, adres zamieszkania, a także adres poczty elektronicznej oraz numer telefonu. Z kolei do szczególnych kategorii danych osobowych, które są przetwarzane we wskazanych jednostkach systemu oświaty, zalicza się dane osobowe dotyczące zdrowia, ujawniające przekonania religijne czy też przynależność do związków zawodowych. Jako przykład danych dotyczących wyroków skazujących i czynów zabronionych przetwarzanych w publicznej szkole i przedszkolu należy wskazać informacje zawarte w oświadczeniu składanym przez nauczyciela na podstawie art. 91 ust. 2 pkt 12 u.k.n. (oświadczenie, że nauczyciel nie został skazany prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo).

W świetle ogólnego rozporządzenia o ochronie danych w pełni aktualna pozostaje teza wyroku Trybunału Sprawiedliwości z 20.12.2017 r., *Peter Nowak v. Data Protection Commissioner*³⁰, zgodnie z którą „Artykuł 2 lit. a dyrektywy 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 24.10.1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych należy interpretować w ten sposób, że w okolicznościach takich jak te rozpatrywane w postępowaniu głównym pisemne odpowiedzi udzielone przez osobę przystępującą do egzaminu zawodowego i ewentualne naniesione przez egzaminatora komentarze odnoszące się do tych odpowiedzi stanowią dane osobowe w rozumieniu tego przepisu”³¹. W treści orzeczenia odniesiono się do definicji danych osobowych zawartej w art. 2 lit. a dyrektywy 95/46/WE, a ściślej do wyrażenia „wszelkie informacje”. W ocenie Trybunału użycie w definicji legalnej zwrotu

³⁰ Wyrok TS z 20.12.2017 r., C-434/16, *Peter Nowak v. Data Protection Commissioner*, LEX nr 2411272.

³¹ Niemniej warto dodać, że TS podniósł w treści wyroku brak możliwości skorzystania z prawa do sprostowania danych, które prowadziłyby *a posteriori* do poprawy błędnych odpowiedzi. Jak podniesiono w treści omawianego wyroku, „przewidziane w art. 12 lit. a i b dyrektywy 95/46 w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych prawa do dostępu i sprostowania nie obejmują pytań egzaminacyjnych, które nie stanowią jako takie danych osobowych egzaminowanego”. Jak wskazuje się w doktrynie, realizacja praw osób, których dane dotyczą, jest ściśle związana z pojęciem danych osobowych. Zob. szerzej: J. Ausloos, P. Dewitte, *Shattering One-way Mirrors – Data Subject Access Rights in Practice*, „International Data Privacy Law” 2018/8 (1), s. 4–28.

„wszelkie informacje” miało na celu przypisanie temu pojęciu szerokiego zakresu znaczeniowego. Pojęcie danych osobowych w ogólnym rozporządzeniu o ochronie danych również jest obszerne znaczeniowo, stąd też ten akt normatywny ma szerokie zastosowanie.

Nawiązując jeszcze do zagadnienia przetwarzania danych osobowych w związku z przeprowadzaniem egzaminów, należy nadmienić, iż zasadniczo na arkuszach egzaminacyjnych znajdują się informacje umożliwiające identyfikację osób zdających (kod ucznia, numer PESEL, a w przypadku braku tego numeru – seria i numer paszportu lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość³²). Problematyka poruszona we wskazanym orzeczeniu Trybunału Sprawiedliwości została zawężona jedynie do stanu faktycznego analizowanego w toku postępowania głównego, stąd też powinno się unikać stwierdzenia, że wszelkie odpowiedzi udzielane przez osoby przystępujące do egzaminów stanowią dane osobowe. Niewykluczone, że odpowiedzi udzielone przez osobę przystępującą do egzaminu będzie można zakwalifikować jako dane osobowe m.in. z uwagi na ujawnienie przez podmiot poglądów politycznych, przekonań religijnych lub światopoglądowych. Niemniej przyjęcie ogólnego założenia, że każdorazowo mowa o danych osobowych, należy uznać za nieprawidłowe.

Prawodawca wyodrębnił w ogólnym rozporządzeniu o ochronie danych szczególne kategorie danych osobowych (art. 9 ust. 1), a także dane osobowe dotyczące wyroków skazujących i czynów zabronionych (art. 10). Zgodnie z art. 9 ust. 1 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych do szczególnych kategorii danych osobowych należy zaliczyć dane osobowe ujawniające pochodzenie rasowe lub etniczne, poglądy polityczne, przekonania religijne lub światopoglądowe, przynależność do związków zawodowych, dane genetyczne, dane biometryczne przetwarzane w celu jednoznacznego zidentyfikowania osoby fizycznej, a także dane

³² Zob. § 18 ust. 8 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 1.08.2017 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty (Dz.U. z 2020 r. poz. 1361).

dotyczące zdrowia, seksualności lub orientacji seksualnej³³. Aktualne pozostaje twierdzenie, że „Wyróżnienie kategorii danych wrażliwych jest uzasadnione ich szczególnym charakterem i przynależnością do informacji o najbardziej intymnym charakterze”³⁴. Fakt, że w ogólnym rozporządzeniu o ochronie danych nie dokonano dalszych kategoryzacji danych, nie oznacza, że inne informacje umożliwiające identyfikację osoby fizycznej nie podlegają ochronie czy też wyłączone jest stosowanie wskazanego aktu normatywnego. Pod pojęciem szczególnych kategorii danych osobowych należy rozumieć dane osobowe ujawniające pochodzenie rasowe lub etniczne, poglądy polityczne, przekonania religijne lub światopoglądowe, przynależność do związków zawodowych oraz dane genetyczne, dane biometryczne przetwarzane w celu jednoznacznego zidentyfikowania osoby fizycznej, a także dane dotyczące zdrowia, seksualności lub orientacji seksualnej osoby fizycznej. W odniesieniu do wskazanych powyżej danych osobowych wprowadzony został zakaz ich przetwarzania, o ile nie znajdzie zastosowania jedna z podstaw dopuszczalności z art. 9 ust. 2 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych. Wskazana regulacja prawna zawiera w art. 4 definicje legalne pojęć „dane genetyczne”, „dane biometryczne”, jak również „dane dotyczące zdrowia”. Motywy 34 i 35 preambuły ogólnego rozporządzenia o ochronie danych również zawierają wyjaśnienie pojęć „dane genetyczne” oraz „dane dotyczące zdrowia”. Zgodnie z art. 4 pkt 13 rozporządzenia pod pojęciem danych genetycznych należy rozumieć dane osobowe dotyczące odziedziczonych lub nabytych cech genetycznych osoby fizycznej, które ujawniają niepowtarzalne informacje o fizjologii lub zdrowiu tej osoby i które wynikają w szczególności z analizy próbki biologicznej pochodzącej od tej osoby fizycznej³⁵. Wspomniany motyw

³³ Szerzej na temat przetwarzania szczególnych kategorii danych osobowych: P. Fajgielski, *Przetwarzanie szczególnych kategorii danych w świetle RODO*, IAP 2017/2, s. 15–20.

³⁴ Zob. M. Wujczyk, *Prawo pracownika do ochrony prywatności*, Warszawa 2012, s. 190.

³⁵ Szerzej na temat danych genetycznych: A. Mednis, *Ochrona danych genetycznych jako danych osobowych*, „*Studia Iuridica*” 2018/73, s. 87–104; D. Krekora-Zajac, *Istota i charakter prawny danych genetycznych*, „*Prawo i Medycyna*” 2015/4, s. 5–24; K. Kaźmierczak, *Pojęcie danych o kodzie genetycznym człowieka jako danych osobowych*, „*Prawo i Medycyna*” 2017/2, s. 38–55; A. Krajewska, *Informacja genetyczna a zakres autonomii jednostki w europejskiej przestrzeni prawnej*, Wrocław 2008.

34 preambuły ogólnego rozporządzenia o ochronie danych w sposób kazuistyczny definiuje dane genetyczne, jako dane „uzyskane z analizy próbki biologicznej danej osoby fizycznej, w szczególności z analizy chromosomów, kwasu dezoksyrybonukleinowego (DNA) lub kwasu rybonukleinowego (RNA) lub z analizy innych elementów umożliwiających pozyskanie równoważnych informacji”.

Mając na względzie zadania realizowane przez publiczne szkoły i przedszkola, należy nadmienić, że podmioty te zasadniczo nie przetwarzają danych genetycznych. Inaczej jest w przypadku danych dotyczących zdrowia. W myśl art. 4 pkt 15 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych dane dotyczące zdrowia to dane osobowe o zdrowiu fizycznym lub psychicznym osoby fizycznej – w tym o korzystaniu z usług opieki zdrowotnej – ujawniające informacje o stanie zdrowia tej osoby. Motyw 35 preambuły ogólnego rozporządzenia o ochronie danych również w sposób opisowy i nieco szczegółowy wyjaśnia znaczenie pojęcia danych dotyczących zdrowia³⁶. W przypadku tych danych publiczna szkoła i przedszkole mogą legitymować się podstawami prawnymi do przetwarzania szczególnych kategorii danych osobowych m.in. w odniesieniu do pracowników, jak i uczniów bądź kandydatów na uczniów, a także członków rodziny kandydata na ucznia.

³⁶ Zgodnie z motywem 35 preambuły ogólnego rozporządzenia o ochronie danych do danych osobowych dotyczących zdrowia należy zaliczyć wszystkie dane o stanie zdrowia osoby, której dane dotyczą, ujawniające informacje o przeszłym, obecnym lub przyszłym stanie fizycznego lub psychicznego zdrowia osoby, której dane dotyczą. Do danych takich należą informacje o danej osobie fizycznej zbierane podczas jej rejestracji do usług opieki zdrowotnej lub podczas świadczenia jej usług opieki zdrowotnej, jak to określa dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/24/UE z 9.03.2011 r. w sprawie stosowania praw pacjentów w transgranicznej opiece zdrowotnej (Dz.Urz. L 88, s. 45, ze zm.): numer, symbol lub oznaczenie przypisane danej osobie fizycznej w celu jednoznacznego zidentyfikowania tej osoby fizycznej do celów zdrowotnych, informacje pochodzące z badań laboratoryjnych lub lekarskich części ciała lub płynów ustrojowych, w tym danych genetycznych i próbek biologicznych, oraz wszelkie informacje, np. o chorobie, niepełnosprawności, ryzyku choroby, historii medycznej, leczeniu klinicznym lub stanie fizjologicznym lub biomedycznym osoby, której dane dotyczą, niezależnie od ich źródła, którym może być przykładowo lekarz lub inny pracownik służby zdrowia, szpital, urządzenie medyczne lub badanie diagnostyczne *in vitro*.

Przykładowo warto zatem wskazać, że dane dotyczące zdrowia są przetwarzane celem zapewnienia dziecku podczas pobytu w publicznej szkole i przedszkolu odpowiedniej opieki, odżywiania oraz metod opiekuńczo-wychowawczych. Dopuszczalne jest zatem przetwarzanie danych o stanie zdrowia (dotyczących np. alergii), a także pozyskiwanie informacji o stosowanej diecie i rozwoju psychofizycznym dziecka³⁷. Publiczne szkoły lub przedszkola przetwarzają także dane dotyczące stanu zdrowia uniemożliwiającego lub znacznie utrudniającego dzieciom i młodzieży uczęszczanie do przedszkola lub szkoły podstawowej, jako warunku do objęcia dziecka indywidualnym obowiązkowym rocznym przygotowaniem przedszkolnym lub indywidualnym nauczaniem³⁸. Dane osobowe szczególnych kategorii, o których mowa powyżej, mogą być również przetwarzane na etapie rekrutacji do publicznej szkoły lub przedszkola jako kryterium rekrutacji – chodzi tu o niepełnosprawność kandydata, niepełnosprawność jednego lub obu jego rodziców oraz rodzeństwa³⁹. Bardzo dobry stan zdrowia, potwierdzony orzeczeniem lekarskim, jest warunkiem przyjęcia m.in. do publicznej szkoły podstawowej sportowej⁴⁰. Dane dotyczące zdrowia są również przetwarzane w związku z zatrudnianiem pracowników (m.in. przy udzielaniu urlopu dla poratowania zdrowia nauczyciela⁴¹ czy przeprowadzaniu wstępnych, okresowych i kontrolnych badań lekarskich w celu ustalenia zdolności do wykonywania pracy na określonym stanowisku⁴²). Z definicji legalnej zawartej w art. 4 pkt 15 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych wynika, że pod pojęciem danych dotyczących zdrowia rozumieć należy również informacje o korzystaniu z opieki zdrowotnej ujawniające stan zdrowia.

Do danych osobowych szczególnych kategorii zalicza się także m.in. dane osobowe ujawniające pochodzenie rasowe lub etniczne, poglądy polityczne, przekonania religijne lub światopoglądowe, przynależność do związków zawodowych, jak również dane biometryczne przetwarzane

³⁷ Zob. art. 155 pr. ośw.

³⁸ Zob. art. 127 ust. 2 pr. ośw.

³⁹ Zob. art. 131 ust. 2 pkt 2–5 pr. ośw.

⁴⁰ Zob. art. 137 ust. 1 pkt 1 pr. ośw.

⁴¹ Zob. art. 73 ust. 1 u.k.n.

⁴² Zob. art. 229 § 1–3 k.p.

w celu jednoznacznego zidentyfikowania osoby fizycznej. Publiczne szkoły i przedszkola będą przetwarzać również niektóre kategorie wyżej wymienionych danych, jak przykładowo dane ujawniające przekonania religijne lub światopoglądowe w związku z organizowaniem nauki religii lub etyki. Problematyka przetwarzania danych biometrycznych w publicznej szkole przedstawiona została w dalszej części publikacji.

3.2. Przetwarzanie danych osobowych w publicznych szkołach i przedszkolach

Zgodnie z art. 4 pkt 2 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych pod pojęciem przetwarzania należy rozumieć „operację lub zestaw operacji wykonywanych na danych osobowych lub zestawach danych osobowych w sposób zautomatyzowany lub niezautomatyzowany, takich jak zbieranie, utrwalanie, organizowanie, porządkowanie, przechowywanie, adaptowanie lub modyfikowanie, pobieranie, przeglądanie, wykorzystywanie, ujawnianie poprzez przesłanie, rozpowszechnianie lub innego rodzaju udostępnianie, dopasowywanie lub łączenie, ograniczanie, usuwanie lub niszczenie”. Definicja ta jest stosunkowo obszerna treściowo i zawiera katalog czynności (rodzaje operacji), które należy uznać za przetwarzanie danych osobowych w świetle ogólnego rozporządzenia o ochronie danych. W literaturze przedmiotu wskazuje się, że występują wątpliwości dotyczące ustalenia, czy art. 4 pkt 2 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych zawiera zamknięty katalog operacji przetwarzania, czy też mowa jedynie o przykładowym wyliczeniu⁴³. Niemniej należy podkreślić, że katalog czynności wymienionych w tym przepisie jest stosunkowo obszerny, stąd nie sposób twierdzić, że nie zawiera szczególnie kluczowych rodzajów operacji. W definicji wymieniono ogólne czynności, do których można przyporządkować wiele operacji przetwarzania danych osobowych. Jak słusznie wskazuje się w literaturze przedmiotu, „z przetwarzaniem mamy do czynienia od zbierania danych począwszy,

⁴³ Zob. P. Fajgielski, *Ogólne rozporządzenie...*, s. 115.

przez różnego rodzaju działania dokonywane na danych (w tym także przechowywanie), a na usuwaniu skończywszy”⁴⁴.

3.3. Publiczna szkoła i przedszkole jako administrator

Zgodnie z art. 4 pkt 7 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych pod pojęciem administratora⁴⁵ należy rozumieć „osobę fizyczną lub prawną, organ publiczny, jednostkę lub inny podmiot, który samodzielnie lub wspólnie z innymi ustala cele i sposoby przetwarzania danych osobowych”. Administratorami mogą być – w świetle wskazanej definicji legalnej – zarówno osoba fizyczna (m.in. osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą), osoba prawna (m.in. spółki prawa handlowego, spółdzielnie, związki zawodowe, fundacje), jak i organy publiczne, jednostki lub inne podmioty⁴⁶ (w tym tzw. ułomne osoby prawne, o których stanowi art. 33¹ § 1 k.c.)⁴⁷. Warto nadmienić, że w złożonych procesach przetwarzania danych ten sam podmiot może odgrywać różne role. W art. 4 pkt 7 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych prawodawca stanowi, że „jeżeli cele i sposoby takiego przetwarzania są określone w prawie Unii lub w prawie państwa członkowskiego, to również w prawie Unii lub w prawie państwa członkowskiego może

⁴⁴ Zob. P. Fajgielski, *Prawo ochrony danych osobowych. Zarys wykładu*, Warszawa 2019, s. 50.

⁴⁵ Niekiedy w piśmiennictwie można spotkać się z określeniem „właściciel danych”, które należy uznać za błędne. Prawodawca nie posługuje się tym pojęciem w ogólnym rozporządzeniu o ochronie danych. Zob. J. Bajorek, *Rozporządzenie ogólne o ochronie danych osobowych (RODO) – nowe wyzwania w zakresie ochrony danych osobowych*, „Securitologia” 2017/1, s. 142.

⁴⁶ Szerzej na temat administratora i podmiotu przetwarzającego dane na zlecenie w kontekście historycznym: A. Mednis, *Administrator danych i podmiot przetwarzający dane na zlecenie – status prawny, zakres praw i obowiązków, problemy definicyjne* [w:] *Ochrona danych osobowych – skuteczność regulacji*, red. G. Szpor, Warszawa 2009, s. 77–87.

⁴⁷ Jak wskazuje się w piśmiennictwie, „uznanie jednostki organizacyjnej za administratora danych jest niezależne od posiadania przez nią jakiegokolwiek formy prawnoorganizacyjnej, w szczególności od posiadania przez administratora osobowości prawnej”, M. Mędrala, *Nowe obowiązki pracodawcy jako administratora danych osobowych na gruncie RODO – wybrane zagadnienia*, PiZS 2018/7, s. 18–26.

zostać wyznaczony administrator lub mogą zostać określone konkretne kryteria jego wyznaczania⁴⁸. Do takich przykładów w polskim ustawodawstwie zaliczyć należy m.in. przepis art. 71 ust. 1 ustawy z 11.07.2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020⁴⁹ czy też przepis art. 6 ust. 1 u.s.i.o. Zgodnie z art. 71 ust. 1 ustawy o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych: „Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego jest administratorem danych osobowych gromadzonych w centralnym systemie teleinformatycznym”. Z kolei, jak stanowi przepis art. 6 ust. 1 u.s.i.o.: „Administratorem bazy danych SIO jest minister właściwy do spraw oświaty i wychowania”.

Z literalnego brzmienia przepisów Prawa oświatowego nie wynika wprost, aby szkoły lub przedszkola były jednostkami budżetowymi. Ustawodawca wskazał jedynie, że państwowymi jednostkami budżetowymi są kuratoria oświaty⁵⁰. Niemniej zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych: „Przedszkola, szkoły i placówki zakładane i prowadzone przez ministrów i jednostki samorządu terytorialnego są jednostkami budżetowymi”. Należy nadmienić, że bez względu na formę organizacyjną szkoła lub przedszkole może legitymować się statusem administratora, gdyż ogólne rozporządzenie o ochronie danych w art. 4 pkt 4 zawiera katalog podmiotów, którym taki status może być przypisany (osoba fizyczna lub prawna, organ publiczny, jednostka lub inny podmiot). Użycie niedookreślonego zwrotu „inny podmiot” wskazuje, że administratorami mogą być podmioty, których form prawnych i organizacyjnych nie wymieniono wprost w art. 4 pkt 4 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych. W świetle prawa administracyjnego szkoły i przedszkola są zakładami administracyjnymi (zakładami publicznymi)⁵¹. Pojęcie administratora nie wiąże się ściśle

⁴⁸ Szerzej na temat definicji administratora w jednostkach oświatowych: A. Pielok, P. Sojka, *Ochrona danych osobowych w oświacie. Poradnik dla administratorów oraz inspektorów ochrony danych*, Warszawa 2020, s. 21–23.

⁴⁹ Dz.U. z 2020 r. poz. 818 ze zm.

⁵⁰ Zob. art. 52 ust. 2 pr. ośw.

⁵¹ Zob. szerzej: R. Raszevska-Skałicka, *Szkoła publiczna jako zdecentralizowany podmiot administracji publicznej. Studium administracyjnoprawne*, Wrocław 2019;